

woensdag

17.12.2014

20.00 Kamermuziekzaal

19.15 Inleiding door

Ignace Bossuyt

Les Abbagliati

Aliens in London

CONCERTGEBOUW BRUGGE

Biografieën

Les Abbagliati (BE) werd in 2010 opgericht door enkele oud-studenten van het Koninklijk Conservatorium Brussel. De leden van Les Abbagliati hebben heel wat ervaring opgedaan in de oude muziek bij ensembles als il Gardellino, Ricerca Consort, Bach Concentus, Amsterdam Baroque Orchestra, Anima Eterna Brugge, Pygmalion, Concerto Köln en La Petite Bande. Om het publiek op een andere manier kennis te laten maken met hun 17e- en 18e-eeuws repertoire werkt het ensemble voor sommige projecten samen met dansers en maakt het gebruik van de barokke gestiek. Dit zorgt voor een uniek visueel aspect en wordt ongetwijfeld een verfrissende duik in de geschiedenis! Les Abbagliati werd in 2011 geselecteerd als jong ensemble in residentie in het festival van Ambronay waar ze overigens heel wat erkenning verkregen voor hun programma *La Victoire Amoureuse*. In 2009 was Les Abbagliati finalist van de wedstrijd IYAP en kon op lof van de jury rekenen. De laatste jaren trad Les Abbagliati op tijdens de Staten Generaal van de Klassieke Muziek en tijdens een showcase van het Réseau Européen de Musique Ancienne in Marseille.

Soetkin Elbers (BE) studeerde bij Dina Grossberger in Brussel en bij Kai Wessel in Wenen. Ze verdiepte zich sindsdien onder meer in de barokke gestiek gecoacht door barokdanseres en regisseur Sigrid T'Hooft. Naast haar rol bij Les Abbagliati is ze lid van het nieuwe-muziekensemble Neues Atelier in Oostenrijk, en maakte ze opnames met Magdalena Malec en Christoph Urbanetz, en met Sigiswald Kuijken (Bachs *h-Moll Messe*). Afgelopen seizoen werd ze lid van het ensemble van Theater Aachen, waar ze niet alleen zong in de wereldpremière van *sweetieorpheus_27* van Ole Hübner, maar ook in rollen van Dvořák, Verdi en Offenbach. Afgelopen zomer zong ze bij L'Orfeo Barockorchester in *Pigmalion* en *Anacréon* van Rameau.

Uitvoerders en programma

Les Abbagliati:

Soetkin Elbers: sopraan en gestiek

Sien Huybrechts: traverso

Annelies Decock: viool

Ronan Kernoa: cello

Dimos De Beun: klavecimbel

Sigrid T'Hooft: coach gestiek

—

Georg Friedrich Händel (1685-1759)

Pensieri notturni di Filli (Nel dolce dell'oblio), HWV134 (1709)

John Playford (1623-1687)

The Division Violin, second edition (1685)

- Flute Greensleeves to a ground

- Paul's Steeple, a division on a ground

Georg Friedrich Händel

Triosonate voor fluit, viool en continuo in b-klein, opus 2 nr. 1, HWV386b (1733)

Giovanni Bononcini (1670-1747)

Sento dentro del petto un lusinghiero ardor (publ. 1712)

Emanuele d'Astorga (1680-1757)

Che ti giova, Amor crudele (publ. 1712)

Jean-Marie Leclair (1697-1674)

Chaconne uit *Deuxième récréation de musique*, opus 8 (1737)

Dit concert maakt deel uit van de Scoop-reeks en wordt live opgenomen. Bedankt voor het vermijden van storende geluiden.

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen van Bloemblad.

Händel en collega's intiem

In 1712 vestigde Georg Friedrich Händel (1685-1757) zich in Londen, waar hij dertig jaar lang het operatoneel domineerde, al waren er kapers op de kust. Een van hen was de Italiaan Giovanni Bononcini (1670-1747), die tussen 1720 en 1732 in Londen actief was. Beiden hadden toen al een productief verleden achter de rug, niet alleen op het vlak van de opera, maar ook van de *cantata da camera*, de kamercantate. Dit intieme genre, doorgaans voor één vocale solist met basso continuo, eventueel met enkele andere solo-instrumenten (viool, fluit, hobo), was erg gegeerd in de kringen van vooraanstaande muziekmeccenassen in Rome. Händel verbleef tussen 1706 en 1710 in Italië, overwegend in Rome, waar hij de steun genoot van invloedrijke edellieden en kardinalen, die er vaak een eigen muziekensemble op na hielden. Zo was de beroemde violist Arcangelo Corelli in dienst van kardinaal Pietro Ottoboni, een van de meccenassen die Händel met compositieopdrachten vereerde. Händel kon ook rekenen op de steun van kardinaal Benedetto Pamphili en de markies Francesco Maria Ruspoli. In Rome componeerde hij voor de private concerten in hun paleizen en buitenverblijven ongeveer honderd cantates. De cantate *Pensieri notturni di Filli* ('Nachtelijke overpeinzingen van Phyllis'), die begint met de woorden *Nel dolce dell' oblio*, ontstond vermoedelijk in 1707, voor Pamphili of Ruspoli. De intieme bezetting voor blokfluit (eventueel traverso) en basso continuo past perfect bij de pastoraal getinte sfeer van het werk: de tekst beschrijft hoe de aanbeden herderin Phyllis droomt van haar geliefde. Een kamercantate bestaat doorgaans uit enkele recitatieven en aria's. Na een kort recitatief dat het thema aankondigt meent Phyllis in de dansante aria *Giacché il sonno* haar minnaar in haar slaap te omhelzen. Het tweede recitatief accentueert hoe zij in de duisternis geniet

van 'de liefdeszon'. De virtuoze tweede aria, *Ha l'inganno*, brengt een dubbelzinnige boodschap: is deze trouwe liefde een illusie en houdt deze illusie ook niet verdriet in? In het middendeel ervan, waar de fluit pauzeert, wordt de twijfel uitgedrukt in een onrustige melodie in de zangstem.

Ook in de cantate *Sento dentro il petto* van Bononcini wordt Phyllis ten tonele gevoerd, maar hier wordt ze bezongen door haar minnaar. Deze cantate voor sopraan en basso continuo, zoals bij Händel met twee recitatieven en twee aria's, baadt in een sfeer van gelukzalige liefde. In de eerste aria, *Sento dentro del petto*, accentueert Bononcini het contrast tussen *pietà* (moge Phyllis mijn liefde vol medelijden beantwoorden) en *lieto* (de vreugde van het liefdesgeluk): langzaam tegenover snel tempo, tweeledig tegenover dansant drieledig metrum. Bij Bononcini, een uitgesproken lyricus, is de virtuoze melismatiek nooit ver weg: op *contento* kan de minnaar zijn vreugde niet op (65 noten op één lettergreep ...). Op een geëxalteerd recitatief volgt de gepassioneerde aria *Non mi lasciate*. Deze moet 'con spirito', 'vurig' gezongen worden – een briljant-virtuoze aria met herhaalde heftige accenten op de uitroep 'no': 'moge het liefdesgenot mij niet in de steek laten'.

De Italiaanse cantates vonden ook hun weg in het buitenland. Ze waren onder meer populair aan het Habsburgse hof in Wenen. Talrijke in Wenen bewaarde handschriften bevatten Italiaanse cantates van Bononcini en van Emanuele d'Astorga (1680-1757), een Siciliaan van Spaanse afkomst die een tijdlang verbonden was aan het Weense hof. Ook verbleef hij volgens een tijdgenoot 'enkele winters' in Londen. In zijn tijd was hij vooral populair als componist van cantates.

In een handschrift van omstreeks 1712, waarin ook Bononcini's cantate voorkomt, wordt de cantate *Che ti giova, Amor crudele* bewaard, een vijfdelig werk voor sopraan en basso continuo, met drie aria's en twee recitatieven. In de eerste, ernstige aria, *Che tío giova, Amor crudele*, wordt de liefde bezongen als wreed, want de geliefde (alweer Phyllis) beloont het liefdesverdriet met onstandvastigheid. Onzekerheid omtrent de liefde domineert de hele cantate – 'liefde is oorlog' (*Guerra guerra*, klinkt het in de slotaria). In de tweede aria, *Se il valore*, wordt de basisidee van instabiliteit treffend weergegeven door een constante wisseling tussen een twee- en drieledige maat.

Het genre bij uitstek van de instrumentale kamermuziek was de trionsonate, voor twee violen en basso continuo. Als ideale modellen golden de werken van Arcangelo Corelli, van wie de eerste vier opusnummers, gepubliceerd tussen 1681 en 1694, trionsonates zijn. In zijn instrumentale kamermuziek volgde Händel zijn spoor. De meeste van zijn trionsonates componeerde hij pas tijdens zijn jaren in Engeland. Zij werden in Londen in twee bundels gepubliceerd (opus 2, 1730/31, en opus 5, 1738). De bezetting varieerde tussen viool, hobo, blokfluit en traverso. Van de eerste sonate uit opus 2 zijn twee versies bekend: voor blokfluit en viool (HWV386a) en voor traverso en viool (HWV386b). Deze sonate opus 2 nr. 1 – ongetwijfeld een van Händels knapste sonates – is, naar Corelli's voorbeeld, vierdelig in de opeenvolging langzaam-snel-langzaam-snel. In de snelle delen staat de levendige dialoog tussen de twee solisten centraal, vaak in imitatie, waarbij de muzikale thema's constant aan elkaar worden doorgespeeld. Ook in het eerste langzame deel ontspint zich een prachtige lyrische dialoog,

die de grootmeester van de vocale muziek verraadt. Het derde deel is een pareltje: de fluit presenteert een schitterende zanglijn, terwijl de viool samen met de continuo instaat voor de harmonische onderbouw. In de inleidende maten citeert Händel de inzet van het onvergetelijke duet *As steals the morn* uit het oratorium *Il trionfo del tempo e del disinganno*, dat hij in 1707 in Rome componeerde (en later in Londen herwerkte).

Zoals bekend werd er zowel in de instrumentale als in de vocale muziek duchtig geïmproviseerd. Een ideaal uitgangspunt voor improvisaties was een korte basformule van enkele maten die als een zogenaamd 'ostinato' quasi eindeloos werd herhaald en waarop de instrumentalist zich improvisatorisch kon uitleven – in Engeland bekend als een 'ground'. Vaak vertrok men voor deze improvisaties van een bekende melodie die in alle mogelijke varianten werd geïnterpreteerd, onder meer door die te versieren op basis van kleine, snelle notenwaarden, 'divisions' genoemd. Bijzonder aanstekelijke voorbeelden zijn *Paul's Steeple* en *Greensleeves to a Ground* uit *The Division Flute containing the Newest Divisions upon the Choisest Grounds for the Flute* van 1705, een publicatie van John Walsh sr., die later ook werk van Händel op de markt bracht.

Ignace Bossuyt

Van een absolute naar een parlementaire monarchie – Engeland van 1688 tot 1714

In 1688 was de maat vol voor het Engelse parlement. Koning Jacobus II had met steun van Lodewijk XIV geprobeerd het katholicisme en absolutisme in Engeland te herstellen, waarop de parlementariërs de Nederlandse stadhouder – en Jacobus' neef en schoonzoon – Willem III van Oranje naar Engeland riepen. Willems landing op 5 november (met onder meer 64 oorlogsschepen, 335 transportschepen en meer dan 11.000 soldaten en 4092 paarden aan boord) leidde er – zonder dat het tot bloedvergieten kwam – toe dat Jacobus II naar Frankrijk vluchtte en door het parlement werd afgezet.

Op 13 januari 1689 droeg de voorzitter van het Hogerhuis, Lord Halifax, de kroon plechtig over aan Willem III en zijn echtgenote Mary Stuart, na hun goedkeuring van de Bill of Rights, waarin ter bescherming van de vrijheid een aantal constitutionele grondbeginselen waren vastgelegd. (De koning had niet langer het recht om wetten op te heffen of uitzonderingen te maken zonder goedkeuring van het parlement, noch om eigenmachtig belastingen op te leggen of in vredetijd een leger te mobiliseren.) Deze quasi geweldloze omwenteling staat in de annalen van de geschiedenis vermeld als de 'Glorious Revolution'.

In mei 1689 werd de Toleration Act afgekondigd, die de protestantse non-conformisten vrijheid van godsdienst verleende, en in 1694 bepaalde de Triennial Bill dat de zittingsduur van zowel het Hoger- als Lagerhuis beperkt werd tot drie jaar. Geleidelijk aan bekwam het parlement ook de uitsluitende bevoegdheid om de jaarlijkse begroting te bepalen. Honderd jaar voor de Franse Revolutie was in Engeland een nieuwe type monarchie geboren: de parlementaire monarchie, die later een aantal filosofen van de Verlichting zou inspireren.

Mary Stuart overleed ten gevolge van de pokken in 1694. In 1701 werd de troonopvolging geregeld door de Act of Settlement die bepaalde dat de rooms-katholieken uitgesloten waren van de Engelse troon.

Na de dood van Willem III in 1702 (door een val van zijn paard) kwam, door het feit dat Willem en Mary geen kinderen hadden, de kroon in het bezit van Anne Stuart, de protestantse, tweede dochter van Jacobus II en gehuwd met George van Denemarken. Ook koningin Anne, die op 1 augustus 1714 overleed aan de gevolgen van een beroerte, stierf kinderloos. Door de bepalingen van de Act of Settlement kwam de troon toe aan de protestantse keurvorstin Sophia van Hannover, een kleindochter van Jacobus I, en haar erfgenamen. Het was haar zoon Georg Ludwig die als George I in 1714 op 54-jarige leeftijd de eerste Engelse koning van het huis Hannover (of: Hanover) werd.

Onder het bewind van Willem III en Anne Stuart groeide Londen uit tot een economische en culturele metropool en een van Europa's grootste steden. In 1694 stichtte de Schot William Paterson de Bank of England met een kapitaal van 1.200.000 pond, publiekelijk bijeengebracht. Londen werd 'the place to be' voor talrijke buitenlandse kunstenaars, handelaars en ... ja, toeristen! Het hoeft dan ook niet te verbazen dat er in die periode menige gids voor Londen verscheen, daarvan is Edward Hattons *A New View of London, or an Ample Account of that City* uit 1708 wellicht de meeste volledige.

Johan Huys

Munt met Willem III en Mary Stuart

Georg Friedrich Händel

Pensieri notturni di Filli (Nel dolce dell' oblio)

Recitatief

Nel dolce dell' oblio benché riposi
la mia Filli adorata veglia coi pensier suoi
e in quella quiete
Amor non cessa mai con varie forme
la sua pace turbar mentr'ella dorme

Aria

Giacché il sonno a lei dipinge
la sembianza del suo bene,
nella quiete ne pur finge
d'abbracciar le sue catene.

Recitatief

Così fida ella vive al cuor che adora
e nell' ombre respira la luce di quel sol
per cui sospira.

Aria

Ha l'inganno il suo diletto
se i pensier mossi d'affetto
stimano ver ciò che non fanno.
Ma se poi si risveglia un tal errore
il pensier ridice a noi
ha l'inganno il suo dolore.

*Al rust ze in de zoete vergetelheid van haar slaap,
mijn aanbeden Phyllis waakt in gedachten.
En in die rust houdt Amor nooit op,
in allerlei vormen,
haar vredige sluimering te verstoren.*

*Omdat de slaap voor haar
de gestalte van haar geliefde verbeeldt,
is het voor haar in die rust alsof ze
werkelijk zijn ketenen omhelst.*

*Zo leeft zij trouw aan het hart dat ze aanbidt
en in het donker ademt zij het licht van die ene zon
om wie ze zucht.*

*Het is de misleiding een genoeg
wanneer de gedachten, door liefde bewogen,
voor waar houden wat ze niet kunnen weten.
Wanneer zo'n vergissing aan het licht komt,
dan zegt het verstand ons opnieuw:
misleiding gaat met smart gepaard.*

Giovanni Bononcini

Sento dentro del petto un lusinghiero ardor

Recitatief

Sento dentro del petto un lusinghiero ardor
pien di dolcezza
di cui la tenerezza inondando l'affetto
l'anima mi rapisce
e mentre il cor languisce tale è il gioir
che il cor ardente alletta
che quando soffre più, più si diletta
e la ragion d'un sì soave ardore
altro non è che un corrisposto amore.

Aria

Dolce amor che sei mia vita
poi che Filli al fin' gradita
del mio cor'ebbe pietà.
Resta lieto in questo petto
per goder di quel diletto
che contento uguale non ha.

Recitatief

O tu fido ben' mio, Filli cara, e costante,
ricevi nel bel sen del mio desio
tutto l'incendio amante.
Acciò che provi tenero l'affetto
di reciproca fè gloria e diletto
allora sì che il senso, il core, e l'Alma
in sì piacevol calma all'impulso del genio, e del favore
trasformarsi vorran tutti in amore;
perche d'amor non guasti l'armonia
ne men'un sol pensier, che amor non sia.

Aria

Non mi lasciate cari favori
lieti ristori gioie del cor.
Fidi durate dolci momenti
vaghi contenti glorie d'amor.

*Ik voel in mijn borst een strelende gloed,
vervuld van lieflijkheid.
De tederheid ervan overmeestert mijn gevoel
en berooft mij van mijn geest.
En terwijl het hart verkommert, ben ik zo verrukt,
dat mijn brandend hart wordt opgestookt,
dat meer geniet naarmate het lijdt.
En de reden voor dit zo zoet branden
is niets anders dan een wederzijdse liefde.*

*Zoete liefde, die mijn leven is,
sinds lieve Phyllis uiteindelijk
genadig was jegens mijn hart.
Blijf verheugd in deze borst
om te genieten van dat genoeg
dat zijn gelijke niet kent.*

*Jij, die trouw aan mij toebehoort, dierbare
en trouwe Phyllis, ontvang in je mooie boezem
heel het hartstochtelijk vuur van mijn verlangen.
Voel de tedere genegenheid,
het heerlijke geluk van wederzijdse trouw:
ja, dan willen de zinnen het hart en de ziel
in zo'n aangename rust in liefde veranderen
aangevuurd door genius en gunst,
opdat de harmonie van de liefde niet bederft
door de geringste gedachte die geen liefde is.*

*Laat me niet in de steek, dierbare graties,
blijde troost, vreugden van mijn hart.
Blijf mij getrouw, zoete momenten,
bevallig genoeg, gelukzalige liefde.*

Emanuele d'Astorga

Che ti giova, Amor crudele

Aria

Che ti giova, Amor crudele
che il mio cor ben che fedele
peni in dura lontananza
Se il bell'Idolo che adoro
paga forse il mio martoro
con la frode e l'incostanza.

Recitatief

Mà che penso, che dico, e che mi lagno
se Filli vago ben de l'alma mia
sempre per me inumana
non mi diè un segno mai d'esser gradita
anzi guerra e più guerra il suo rigore
sostiene ognor contro il poter d'amore.

Aria

Se il valore de l'Amore
non s'affretta à la vendetta
poco può d'amor l'impero
Poi che indegno soffre un sdegno
quanto amato tanto ingrato
che il suo imper disprezza altero

Recitatief

Guerra, sdegnato Amor, contro la bella
che schernisce il poter di tue saette
col pisci d'essa il cor perche conosca
quanto è grave il dolor che mi tormenta
non tardar dunque Amore à muover l'armi
se vendicar ti vuoi e vendicarmi.

Aria

Guerra guerra ardito Amore
piaga il core de l'ingrata
che spietata amar non sà.
Fissa saldo nel suo affetto
quel diletto che pur prova
cor che trova fedeltà.

*Wat heb je eraan, wrede Liefde
dat mijn hart, ondanks zijn trouw,
op een pijnlijke afstand wordt gehouden,
als het schone Idool dat ik bemin
wellicht mijn marteling betaalt
met bedrog en onstandvastigheid ?*

*Maar wat moet ik denken, wat moet ik zeggen,
en wat klaag ik
als Phyllis, oogappel van mijn ziel,
naar mij altijd onmenselijk wreed,
mij nooit een teken van genoeg gaf?
Sterker nog: verzet en meer verzet is wat haar
vastberadenheid
biedt tegen de kracht van de liefde.*

*Als de kracht van de liefde
zich niet snel laat gelden
heeft liefde weinig macht.
Want hij (liefde) ondergaat onverdiend
een even geliefde als ondankbare minachting
die hooghartig zijn gezag misprijst.*

*Strijd, gekrenkte Amor, tegen de beminde die
de spot drijft met de kracht van jouw pijlen
Tref haar in het hart opdat ze beseft hoe hevig de pijn
is die mij kwelt.
Wacht dus niet langer, Amor, en neem je wapens op
als je jou en mij samen wil wreken.*

*Strijd, strijd, Amor, verwond het hart van de
ondankbare
die, meedogenloos, niet kan beminnen.
Veranker stevig in haar gevoelens
het genoeg dat een hart ervaart
wanneer het trouwhartigheid vindt.*

Amsterdam Baroque Orchestra & Choir © Marco Borggreve

vr 19.12.14 / 20.00 / Concertzaal
**Amsterdam Baroque Orchestra & Choir /
Bach. Weihnachtsoratorium**
Geen mooiere opstap naar kerst dan Bachs
feestelijke *Weihnachtsoratorium*. Bach, op
het toppunt van zijn artistieke kunnen, putte
voor dit werk uit zijn hele oeuvre en onttrok
zo enkele van zijn allermooiste melodieën aan
de vergetelheid. Ton Koopman kijkt als geen
ander recht in de ziel van de grootmeester.

Bart Naessens © Marco Borggreve

zo 11.01.15 / Concertgebouw
Keys please!

Op een dag gaan we in vijf concerten kriskras
door vijf eeuwen Engelse klaviermuziek met
enkele van de meest getalenteerde spelers
van nu. Van het hof van Henry VIII naar
onze eeuw, over de Engelse virginalisten,
Händel (met il Gardellino!) en de ontluikende
Engelse romantiek: dit wordt een trip om
niet snel te vergeten.

BESTEL UW TICKETS NU OP

WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 17 ZAND 34
BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in
het Concertgebouwcafé of vertel ons wat
u ervan vond op Facebook of Twitter
(@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een
voorstelling met een verrassing
op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/services.

 Vlaanderen
verbeelding werkt

 west-vlaanderen
de gebreven provincie

**BRU
GGE**

FLUXYS

DeMorgen.

Knack

Klara

**CO
BRA**
be

FOCUS | **WTV**